



Her çocuk farklıdır: Bir, iki, üç dil

Sandalyeler ne kadar da küçük! Ama bu akşamlık dayanırım diye aklımdan geçti Lea'nın, diğer üç annenin arasında minyatür bir masada yerini almaya çalışırken. Başının üzerinde kağıttan uçurtmalar sallanıyor, önünde çukulatalı bisküviler... Yeni yuva yılında ilk veli toplantısı bu. On anne ve dört baba gelmiş. Bazıları için tanıdık bir ortam, diğerleri ise Lea gibi çok yeni. Kaçamak bakışlarla çevresindeki yeni yüzleri süzüyor Lea: Kim hangi çocuğun velisi acaba? Kimlerle yakınlaşabilir bu grubun içinden? Ne de olsa kızı İsabel gelecek üç yılı bu yuvada geçirecek. Kızının arkadaşlarının velileri ile daha nice kahveler içecek kimbilir.

Yuva öğretmenleri Paula ve Christiane'nin önünde çeşitli dosyalar, resimli kartlar, broşürler ve oyuncaklar yığılmış. Dil Gelişim Güncesi, Dil Öğrenim Çantası, Öğretim Programı Lea'nın okuyabildikleri. Bu akşamın ana konusu da dil gelişimi ve çocukların dil becerilerinin en iyi nasıl teşvik edilebileceği. Ama önce tanışma turu var sırada. Daha insanlar kendini tanıtmaya başlar başlamaz konunun görüldüğü kadar basit olmadığı çıktı ortaya.

Timo'nun annesi Anita ve babası Holger'in anadili Almanca, ikisi de öğretmen ve öğleden sonraları değişimli olarak çocukla ilgileniyorlar. Timo'nun bir de abisi var. Büyükanneleri ve dedeleri de onlarla ilgilenmekten pek keyif alıyorlar. Evde her akşam bir şeyler anlatılır; sofrada sohbet edilir, hikayeler okunur, oyunlar oynanır. Anita ve Holger'in, Timo'nun dil gelişimi ile ilgili kaygı duyması için hiçbir neden yok. Ama Anita yine de daha fazla teşvik görmesini arzuluyor: „Tam da bu yaşta Timo kolaylıkla başka bir dil öğrenebilir. Neden burada İngilizce öğretilmiyor? Okula başladıktan sonra İngilizce öğrenmek için çok geç değil mi?”

Mike'ın böyle bir sorunu yok. Kendisi Avustralyalı, eşi Alman, kızları Nelly iki dilli yetiştiriyor. „Ben Nelly ile İngilizce konuşuyorum, Maria da Almanca. Çok da iyi yürüyor böyle ama, Nelly yuvaya başladığından beri bana İngilizce cevap vermiyor artık. Arkadaşları Almanca konuştuğu için o da sadece Almanca konuşmak istiyor – bu da beni üzüyor.

Mike'ın yanında uzun siyah saçlı bir anne oturuyor. Hafif aksanlı ama oldukça akıcı bir Almanca konuşuyor: „İkizlerim önce başka bir yuvadaydı. Gruplarında çok fazla Türk çocuk vardı ve aralarında sırf Türkçe konuştuğu için onları o yuvadan aldık. Çünkü biz ikizlerin Almanca öğrenmesini istiyoruz. Evde şimdiye kadar hep Türkçe konuştuğumuz çocuklarla, ama okula başlamadan önce iyi Almanca öğrenmeleri için, evde Almanca mı konuşmalıyız acaba, diye soruyorum kendime”

Benzer sorular eşiyile birlikte bir iran lokantası işleten Şehnaz'ı da meşgul ediyor: „Ferhad ne Farsçayı ne de Almanca'yı doğru düzgün öğreniyor duygusu var içimde. Onun yaşında bir çocuğun yapmaması gereken hatalar yapıyor Farsçada. Almancadaki yanlışlarını ise benim düzeltme şansım bile yok. Almancam o kadar iyi değil çünkü.”

Dil öğrenmek için ideal bir ortam: Çocuk Yuvası

Diğerleri de kendilerini tanıttıktan sonra eğitimci Paula söz aldı. Gruplarında farklı dillerden çocukların bulunmasına alışkın; bir dilde, iki, hatta üç dilde yetişen çocuklarla birlikteler. Aralarında özellikle teşvik edilmesi gereken Alman çocuklar da var. Örneğin Josephin aşırı çekingen, kendi kendine sessizce oynamayı tercih eden bir çocuk. Anne ve babası bu akşam burada olmayan Marko'nun durumu ise özellikle zor: Babası ağır bir hastalık geçirdiği için sık sık hastahaneye yatması gerekiyor, annesi ise öğleden sonraları çalışıyor ve eşinin sağlık sorunları nedeniyle oğluyla neredeyse hiç ilgilenmiyor. Marko bu yüzden genellikle hırçın davranıyor ve sağa sola küfürlü sözler yaşıyor. Çoğu kez de içine kapanıp, çok az konuşuyor. Yuvalarda kendini sözlerle ifade etmeyi ve uyumsuzlukları argümanlarla halledebileceğini öğrenmesi gerekiyor.



Paula ve Christiane anne-babalara, çocukların dil becerilerini nasıl desteklediklerini anlatıyorlar. Örneğin, bir sonraki büyük projenin başlığı "Su". Çocuklar su ile deneyler yapacak, botla gezintiye çıkacak, su şişeleriyle müzik yapıp, balık resimleri boyayacaklar...

İlk bakışta bütün bunların dil ile bir ilgisi yokmuş gibi görünüyor. Dikkatlice bakınca ilgisi olduğu anlaşılıyor: Su "akar", "fışkırır", "sıçrar", "taşar", "gürülür". Su "birikinti" oluşturur, "dere", "nehir", "göl", "deniz" olarak çıkar karşımıza. Su "yıkılmak", "temizlik yapmak", "içmek", "bulaşık yıkamak" için kullanılır. Christiane ve Paula böyle bir projede yeni sözcükleri tanıtmak için pek çok olanak buluyor. "Ferhad örneğin, suda yüzen her şeyi balık olarak adlandırıyor" dedi Christiane, Ferhad'ın annesine dönerek. "Ama bu projeden sonra havuz balığı, alabalık, köpekbalığı, balina, yunus ve suda yaşayan daha nice başka canlıların adlarını öğrenecek. Balıklar yalnız küçük ve büyük değil, ufacak veya kocamandırlar. Öğrendiklerini kullanırken önce 'dere atlıcam' ya da 'köpek balık' gibi hatalar yapması çok önemli değil. Kelimelerin doğru kullanımlarını ne kadar çokça duyarsa, kendisi de o kadar çabuk doğru olarak kullanacaktır".

Almanya'da bütün eyaletlerde yuvalar için hazırlanmış öğretim programları var. Bu programlarda, böyle projeler önemli bir rol oynamaktadır. Çünkü bu projeler, çocuklara pek çok beceriyi bir kerede geliştirme olanağı sağlar; çocuklar oyun içinde dünyayı keşfeder, doğa bilimlerine ilişkin ilk deneyimlerini yapar ve bunları birbirleriyle paylaşırlar. Hemen her konuya ilişkin hikayeler, şarkılar, tekerleme ve oyunlar vardır.

Ne kadar çok duyu organı yaptığı işe eşlik ederse, çocuğun kelimeleri öğrenmesi de o denli kolay olacaktır. Alabalık resmini büyük bir hevesle kesip boyayan, bununla kalmayıp eline alıp dokunan ya da nehirde yüzen bir alabalık gören çocuk bir daha kolay kolay alabalık kelimesini unutmaz. Mevsimler şarkısını ezbere söyleyebilen çocuk ise, ayların isimlerini çabucak belleğine yerleştirecektir.

Dil konuşarak öğrenilir

"Dil gelişimini teşvik ederken aslolan konuşmadır" diyor Paula. Eğitimcinin kahvaltıda sadece "Tadı güzel mi?" diye sorup "mmm" yanıtını alması ile "Ekmeğin tadı güzel mi?", "Bak, Amin bugün çilek getirmiş", "Sen bugün ekmeğin yanında ne getirdin?" diye sorması arasında fark vardır. Paula ve Christiane mümkün olduğunca çokça, eşyaların isimlerini cümle içinde kullanarak konuşmaya çaba gösteriyorlar: "Ver onu bana" yerine "Lütfen bana kırmızı kağıdı ver" ya da "Yeter artık!" yerine "Arabaları sağa sola atmayı bırak, lütfen!". Çocuklara her fırsatta sorular soruyorlar: "Ne yapıyorsun şu anda?", "Ne buldun orada?". 'Güne ilk adım' (Morgenkreis) grubunda çocukları, yaşadıkları önemli olayları anlatmaya özendiriyorlar.



Bunlara ek olarak iki eğitimci de çocukların dil kullanımlarında yardımcı araçlarla yönlendirici oluyor: Paula'nın "Dil Öğrenme Çantası"nda yüzü aşkın resimli kart var. Kartlara günlük yaşamdan eşyalar, hayvanlar, binalar vb. resmedilmiş. "Geçenlerde hayvanat bahçesindeydik" diye anlatıyor Paula. "Oraya gitmeden önce resimli kartlara baktık ve hayvanların tek tek adlarını bulmaya çalıştık. Hayvanat bahçesinde çocuklar, sadece resimlerden tanıdıkları hayvanları canlı olarak görebildiler. Bu hayvanın adı ne diye sorduğumda yarış edercesine "Bu kurt! Bu ayı! Bu fil!"... diye hep bir ağızdan bağıyorlardı..."

Christiane resimli kitaplarla çalışmayı seviyor. "Çocuklara kitap okuduğumda pek çok yeni kelime çıkıyor karşımıza. Deniz kızı gibi bazı sözcükleri kitaptaki resmini gösterdikten sonra bir kez de sözlü olarak açıklamam yetiyor. 'Ayaz', 'paniğe kapılmak' gibi sözcük ve deyimleri resmetmek ise zor. O zaman dolaylı yollardan açıklıyorum ya da yaşça büyük çocuklara anlamlarını anlatıyorum. Geçenlerde çocuklara yine masal anlatıyordum, hiçbirinin kambur sözcüğünün anlamını bilmedikleri ortaya çıkınca, ben kamburu olan cadıyı canlandırdım. Bunun üzerine çocuklar beni taklit etti, bir yandan da canhıraş "cadı kamberu!" diye bağıyorlardı." Çocukların dil gelişimi ile ilgili gözlemlerini, eğitimci Dil Gelişim Güncesi denilen bir dosyaya işliyor. Çocuklarla söyleşiler, boyadıkları resimler ve eğitimcilerin gözlemlerinden oluşan güncelyi, eğitimciler ve çocuklar birlikte tutuyor: çocuk harfleri tanyor mu, adını yazabiliyor mu, belli bir süre dikkatini vererek dinleyebiliyor mu, sesleri



doğru telaffuz ediyor mu, üst terimleri (sebze ve meyve gibi) kullanıyor ve anlıyor mu, bir hikayeyi dinledikten sonra anlatabiliyor mu? Tüm bunlar ve benzerleri güncel işleniyor. Böylece çocuklar, anne-babalar ve öğretmenler dil gelişiminde atılan adımları takip edebilir, çocuğun zayıf kaldığı yönlerini zamanında tespit edip önlem alabilir, güçlü yanlarını ise teşvik edebilirler. Pek çok eyalette, okula başlamadan önce çocukların dil düzeyi saptanmaktadır. Bununla çocukların, sözcükleri, cümleleri ve hikayeleri ne kadar iyi anladıkları ve kendilerinin de üretebildikleri tespit edilir. Gerekli görülürse çocuklar yuvada ek olarak bireysel teşvik görürler.

Bütün diller değerlidir

Christiane ve Paula bir konuya özellikle büyük değer veriyor: Çocukların aile içinde kullandıkları tüm diller önemli ve değerlidir. Sadece şimdiki grubunda yedi farklı dil var: İngilizce, Türkçe, Farsça, Rusça, Lehçe, Hırvatça ve Almanca. Öğretmenler Almanca, İngilizce ve biraz da Rusça konuşuyor. Yakında Türkçe konuşan bir öğretmenin gruba katılma ihtimali var. Zaten çocukların farklı dillere ilgisini çekmek hiç de zor değil. Örneğin, 'Güne ilk adım' (Morgenkreis) grubunda çocuklar birbirlerine karşılıklı olarak kendi dillerinde "Günaydın" demeyi öğretiler. Farklı dillerde selamlaşmak onlar için eğlenceli bir oyun gibi.

Christiane ufaklıklara, değişik ülkelerin masallarını severek okuyor. O ülkelerin dilini konuşan çocuklara hikayenin sonunda „kurt“ ya da „kedi“ nin o dilde ne demek olduğunu soruyor. Çocuklar

Almanca'yı belki henüz çok güvenle kullanamasa da, kendilerini başka dillerde 'uzman' olarak algılamamanın gurur ve güvenini yaşıyorlar. Çocuklar, ailelerinin geldikleri ülkelerde yaz tatilinde neler yaşadıklarını anlatıyor, tatil fotoğraflarını getiriyorlar. Bunlar grup için bir kazanım: Alman çocuklar da başka ülkeler hakkında ne kadar çok şey bildiklerini göstererek anne ve babalarını şaşırtıyor.

Paula ve Christiane'nin deneyimlerinden çıkardıkları şu: Aile içinde Almandan başka bir dille yetişen çocuk, Almanca konuşan yaşatlarıyla yeterince birarada bulunduğu ve öğretmeninden gerekli ilgiyi gördüğü takdirde, yuvaya başladıktan sonraki bir yıl içinde Almandanın temel yapısını öğrenir. Başlangıçta söyledikleri sadece tek tek kelimelerden oluşur, örneğin „bu kitabı istiyorum“ yerine sadece "kitap" der – tıpkı anadili Almanca olan çocukların erken yaşlarda dil edinirken yaptıkları gibi. Altı ile on iki ay arasında değişen bir süre sonunda çocuklar basit cümleler kurabilirler. Okul öncesi dönemde ise hemen hemen anadili Almanca olan yaşatları kadar iyi karmaşık cümleler kurup anlayabilirler. Bunun için anne-babaların evde Almanca konuşmaya başlaması gerekmez.

Çocukla en iyi hakim olduğumuz ve kendimizi en iyi ifade edebildiğimiz dilde konuşmamız yeterli olacaktır. Bununla beraber önemli olan, çocuğu, ikinci dili olan Almandayı öğrenirken desteklemektir. Bunu, çocuğu karşımıza alıp kelimeleri ezberleterek değil, ona Almandanın önemli bir dil olduğunu ve bu dilde anlaşmanın ne kadar zevkli olduğu duygusunu yansıtarak yapabiliriz. Bu da en iyi, çocuğun aile ortamında ya da dışarda sık sık Almanca konuşan yaşatlarıyla ilişki kurmasını sağlayarak olur.

Anne-babaların, çocuklarının her iki dilde de mükemmel olmasını beklemeleri anlaşılır. Ama bu gerçekçi mi? Bu beklenti ikizlerin annesi için olduğu kadar Avustralyalı baba Mike ve İranlı anne Şehnaz için de geçerli. Her durum ve koşulda iki dile de mükemmel düzeyde hakim olmak, her nesneyi ve duyguyu aynı süratle ve yerinde ifade etmek anlamında kusursuz bir iki dillilik mümkün mü? Küçük Ferhad sadece yuvada kağıt, karton, sicim ve yapıştırıcı kullanıyorsa, elişiine ilişkin Almanca sözcük dağarcığı Farsçadakinden daha güvenli olacaktır. Nelly, annesi ve arkadaşlarıyla gün boyu Almanca konuşuyorsa, babasının İngilizce söylediklerini gerçi anlayacaktır, ama ona İngilizce cevap vermeyebilir veya verse de bu Almandadaki kadar iyi olmayabilir. Buna rağmen babasının Nelly ile İngilizce konuşmakta ısrarlı olması önemlidir. Paula bunu şöyle dile getirmeyi seviyor: Her iki dil de, çocuğa ömür boyu eşlik edecek iki arkadaş gibidir. Kâh birine daha yakındır çocuk, kâh diğerine. İki dilde büyüyen insanlar için en büyük avantaj, zayıf olan dillerini, mesela o dilin konuşulduğu ülkede bir süre kalarak, kolayca geliştirebilmeleridir.

Anne-babalar çocuklarına nasıl destek olabilir?

Anne-babalar dil öğretmeni değildir. Çocuklarıyla kelime alıştırmaları yapmaları veya cümlelerini çocuğun aynen tekrarlamasını istemeleri de gerekmez. Ancak aile içinde iletişim ve etkileşimin gereğini yerine getirebilirler. Peki bu nasıl mümkündür?

- **Çocuk anne-babanın birbirleriyle ve tanıdıklarıyla konuşmaktan zevk aldığı görür. Küçük çocuğumuz belki daha çok yavaş konuşuyor ve söylemek istediklerini doğrudan dile getiremiyor, ama anne-baba çocuğun sözünü bitirmesini bekler.**
- **Anne-baba çocuğun soru sormasından hoşnutluklarını dile getirebilir ve her soruya anlaşılır yanıtlar vermeye çalışır. Kendileri de çocuğa sorular yöneltir, öyküler anlatır, kitap okur, bilmediği sözcükleri açıklar, onunla beraber şarkı söyler, oyunları dil ile bütünleştirirler ("Bir şey görüyorum ve baş harfi A").**
- **Çocuklar, tekerlemelere ve dil oyunlarına bayılır. Onların sözcüklerden, seslerden aldıkları zevki canlı tutmak ve teşvik etmek yalnızca daha sonraki okul yaşamı için iyi bir temel oluşturmakla kalmaz, anne-babalara da büyük bir haz verir. Hele bir düşüün, hayatta bu kadar ilginç kelime buluşlarını duyma şansı bir daha ne zaman çıkar karşınıza? „Bak, nezleli hayvan buldum,, dedi Isabel, bahçede bulunduğu sümsüklü böceği kastediyordu bununla...**

Televizyon, konuşmayı öğrenmeye yardımcı değildir. Hızlı hareket eden görüntüler çocuklara çekici gelir gerçi, ama onlar konuşmaları aynı hızda takip edemez ve anlayamaz. Çocuk televizyonla konuşarak iletişim kuramaz. Televizyon ekranı da onun sözcüklerini tekrarlayan ve sorularını yanıtlayan, konuşma sırasında onu kucaklayan, verdiği yanıtlardan dolayı onu öven bir muhatap değildir. Oysa biz bütün bunları kolaylıkla ve günlük işlerin yanı sıra, örneğin mutfakta, çocuk odasında veya koltuğun üzerine rahatça kurulup resimli bir kitaba bakarken yapabiliriz çocuğumuzla.

Yakında okul başlıyor – Okul öncesinde çocukların öğrendikleri

Yuva çağında çocukların kelime dağarcığı hızla büyür. Çünkü bu dönemde yepyeni yaşam alanlarını tanır, oyun arkadaşlarından ve öğretmenlerinden yeni sözcükler duyarlar. Almancadaki bl-, fr-, kn-, tr- gibi karmaşık sesleri giderek daha güvenle kullanabilirler. Onları en çok zorlayan s, ss, ş, z, x gibi sesleri ise okul çağına geldiklerinde rahat ve net biçimde telaffuz edebilirler.

Çocukların cümle kurma becerileri de, üç ile altı yaş arasında büyük adımlarla gelişmeye devam eder. Evde Almanca konuşulup konuşulmamasından bağımsız olarak, bütün çocuklar bu dönemde aynı dil aşamalarından geçer. Başlangıçta iki kelime-den oluşan cümlelerini ("Baba yok", "Anne araba") yuvaya başladıklarında artık geride bırakmış olurlar. Şimdi basit ana cümlelere gelir sıra: "Ben araba alıyorum", "Nine yarın geliyor." Almancanın bir özelliği de belli cümle yapılarında eylemi yapan kişi ile eylemin, cümle içinde yer değiştirmesidir: "Ich gehe nach Hause" ama "Morgen gehe ich nach Hause". "Du möchtest ein Eis" ama soru cümlesinde: "Möchtest du ein Eis?" Cümle içinde bu yer değişimini Almancadan başka bir dille yetişen çocukları zorlar ve "Morgen ich gehe nach Hause" gibi cümleler kurarlar. Almanca konuşulan ortamlarda yeterince bulunur, öğretmenler ve anne-babalar da bu tür hataları çok üstüne basmadan düzeltilirse ("genau, morgen gehst du nach Hause") çocuk zamanla doğru cümle yapılarını kullanacaktır. Anadili Almanca olan çocuklarda da okul çağında bile "Du hast meinen Ball weggenommen!" gibi cümlelere rastlarız. Bu nedenle kaygılanmaya gerek yoktur; bu tür yanlışlar daha ziyade, çocukların dilbilgisinin temel yapısını kavradıklarının işaretidir.

Cümle kuruluşunda en üst aşama ise yan cümlelerdir: "Ich spiele nicht mit, weil ich das Spiel nicht kenne", "Wenn du nicht mitkommst, bin ich nicht mehr deine Freundin". Beş-altı yaşına geldiklerinde, çocukların çoğu artık "bevor", "nachdem" ve "obwohl" gibi kelimelerle yan cümleler kurabilir, bir hikayeyi baştan sona anlatabilirler. Ancak bu hikayelerin anlaşılması her zaman pek kolay değildir. Çünkü çocuklar hikayedeki can alıcı bilgileri, herkes tarafından bilinmesi gereken doğal veriler olarak kabul edip dinleyene ayrıca aktarmazlar. Bu durumda yetişkinlerin sorular sorması gerekir: Kim yaptı şimdi bunu? Kime verdi o bunu? Neden? Bu tür sorular çocuklar için önemlidir; konuşurken dinleyicisi ve onun ön bilgisini hesaba katmayı öğrenir.

Anne-babalarla, anne-babalar için konuşmak

Lea oturduğu sandalyede sağa sola kıpırdayıp, ağrıyan kemiklerini rahatlatmaya çalışıyor. Ama gündemde önemli bir konu daha var konuşulacak. "Veli temsilcilerini seçmemiz gerekiyor!" diyor Christiane. Lea, çocuğunu yalnız yetiştiren bir anne olarak, ek bir görev daha üstlenmek istemiyor. Ve diğerlerinin gönüllü olarak bu göreve talip olmasını umuyor. Veli temsilcisi olmak, veli sözcüsü olmak demek, yani bu, dil ile ilintili bir iş.

Timo'nun annesinin elini kaldırdığını görüyor. Ama Lea'nın beklediğinin tersine, kendisini değil Şehnaz'ı öneriyor. Şehnaz biraz tereddüt ettikten sonra görevi kabul ediyor. Yuvada ne olup bittiğini daha yakından izlemek ve anlamak için bir şans olarak görüyor bunu. Girişken ve kolay ilişki kuran biri olduğu için de gruptaki çok farklı anne-babaların birbirleriyle iletişim kurmalarını sağlayacağından emin. Şehnaz yuvada, tüm velilerin yiyeceklerle katkıda bulunacağı bir eğlence düzenlemeyi öneriyor. Oy birliğiyle kabul edilmiştir! Şehnaz bu akşamki toplantıya gelmeyen anne-babalarla tek tek konuşmak istiyor. Onların "Eğlence" ve "Yemek" gibi başlıkları olan etkinliklere "Veli Toplantısı"ndan daha açık olacağını düşünüyor. Lea'nın aklına, kızı Isabel'in dilinden düşürmediği Gökçe geldi birden. Onun annesi de bu akşam burda değil. Acaba Gökçe'yi eve davet etse miydi? Böylece annesiyle de tanışmış olurdu. Hem belki yuvadan bir annesi yakından tanıyınca, o da eğlenceye gelir. Tamam, bunu yapmayı aklına koydu. Ne kadar çok veli birbirleriyle iletişim kurarlarsa, çocuklar da bunu o kadar iyi öğrenecektir.

Konuşmayı desteklemek için anne-babalara bir kaç öneri

- **Çocuğunuzla diz dize göz göze sohbet edin! Sokakta veya evde gördüğünüz şeyler hakkında konuşmak için her türlü fırsatı değerlendirin.**
- **Konuşurken sadece "Bak şurda kuş var" yerine "Bak, orda bir karatavuk/ saksakağan/ karga var" gibi değişik kelimeler kullanın.**
- **Çocuğunuzun ilgi ve sabırla dinleyin. Çocuk konuşurken zevk almalı, sözünü bitirmek için acele etmesi gerektiği hissine kapılmamalıdır.**
- **Çocuğunuzun sorularına ilgi gösterin, açık ve anlaşılır bir dille yanıtlayın. Çocuğunuz o zaman konuşmanın, soru sormanın ve konuşarak iletişimde bulunmanın değerini farkedecektir.**
- **Ona hikayeler anlatın ya da okuyun. Bu yolla çocuğunuz bilmediği sözcükleri öğrenir, dinlemenin zevkine varır ve hayal gücü gelişir.**
- **Çocuğunuzla birlikte şarkı söyleyin. Dilin kendisi bir tür müziktir. Sözler müzik ile birleştiğinde belleğine çok daha iyi yerleşir.**
- **Çocuğunuz başka bir ana diliyle yetişiyorsa, Almanca konuşan yazıtlarıyla ilişki kurmasını sağlayın. Ona, Almanca öğrenmenin önemli ve değerli olduğu duygusunu verin. Öğitmeniyle, çocuğunuzun neler öğrendiği ve başka nerelerde destek ve teşviğe ihtiyacı olduğu hakkında konuşun.**

Çocuklarda dil gelişimi ve iki dillilik hakkında ayrıntılı bilgiye aşağıdaki internet sayfalarından ulaşabilirsiniz:

www.dbl-ev.de (Deutscher Bundesverband für Logopädie)
www.zweisprachigkeit.net
www.cplol.eu/eng/posters.htm

Gefördert durch
Bundesministerium
für Familie, Senioren, Frauen
und Jugend

Herausgeber:



Arbeitskreis
Neue Erziehung e.V.

Autorin:
Dorothee Nolte

Co-Autorin:
Tülay Savaş

Gestaltung:
Typoly, Berlin
www.typoly.de

Fotos:
Bernd Böhner
Dirk v. Nayhaus
Typoly

Druck:
Variograph Druck- &
Vertriebs GmbH

Alle Rechte beim
Arbeitskreis
Neue Erziehung e.V.
Berlin

1. Auflage 2009

Bestellung:
030-259 006 - 41
ane@ane.de
www.ane.de